

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1.-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részére évi 4 korona. Előfizetőknek: Egész évre 4 korona; félévre 2 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Deák F.-u. 2 sz., reklamációk, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főtitkárhoz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3. sz., a pénzküldemények Zsögön Rácz Mihály egyl. pénztárnokhoz Kolozsvár, Mátyáskirály-tér Bánffy-palota intéződének

*

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négyzs. cm.) 6 k., féoldal 3 k., negyed oldal 1 k. 50 f. Egyesületi tagok és fél éves hirdetőknél 10% al, egész éves hirdetőknél 15% al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KEZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felelős szerkesztő: **Ványolós Miklós.**

A magyar, osztrák és német méhészek Weissenfelsben tartott 54-ik vándorgyűlése.

Kedves Szerkesztő barátom!

Azon szives kérésednek, hogy a czimzett vándorgyűlésről és az azzal kapcsolatos kiállításról tapasztalataimat veled közöljem, csak most tehetek eleget, mert a szokatlanul hosszú ut annyira megviselt, hogy huzamosabb ideig nem voltam képes gondolataimat úgy rendezni, hogy szerzett tapasztalataimról fölvett jegyzékeimet egy tömör egészévé vonjam össze. De miután, mint irtad, mindnyájan annyira el vagytok foglalva az egyesület nyári dolgaival, hogy oda ki nem rándulhattok, habár későre is, de fölkérésednek szivesen teszek eleget. Engedj meg, ha közlésem hiányos lesz, de én csak inkognitó és mint a dolgok csendes szemlélője vettem részt azon, nagyon bele nem mélyedhettem az ügyekben, annál is inkább, mert hivatalos megbízatásom nem volt.

A weissenfelsi 54-ik vándorgyűlésen, mint az maga a dolog természetéből foly a németek voltak aránytalanul túlsúlyos számban, utánuk következtek az ausztriai méhészek, akik meglehetősen számban jelentek meg, míg Magyarországról alig lehetett 8–10 méhész beleértve a hivatalos kiküldötteket is.

A magyar földmiv. kormány kiküldötteként *Kovács* Antal felügyelő, az Orsz. M. M. E. részéről pedig *Erdős* Lajos vál. tag szerepelt.

Ugy a vándorgyűlés, mint a kiállítás a „Bad“ nevű szórakozóhely területén folyt le, amely tekintélyes helyiségekben és parkjában jól befogadta, s amely ez alkalomból fényesen föl volt díszítve.

A sorrend a következő volt:
6-án este előünnepély volt.

7-én reggel 10¹/₂ órakor nyílt meg a kiállítás, melyet a városi zenekar egy szépen sikerült ünnepi zeneszámmal ezt követőleg a német „Imkerbund“ elnöke megnyitó beszédével nyitott meg. A beszédet, mely nagy lelkesedést keltett, a császárhimnus elénekzése követte, mely után Weissenfels város polgármestere, városa nevében üdvözölte a megjelent méhészeket. Ezek után *Schultze* lelkész beszélt.

A beszédek után *Platz* tanító, aki a kiállítás elnöke volt, kalauzolta a jelénvoltagekat a kiállításon végig.

A kiállítás öt csoportba oszlott, és pedig :

1. csop. Élő méhek 87 kiállítóval.
2. csop. Méz, viasz és termékei 113 kiállítóval, ezek közül kettő magyar.
3. csop. Méh lakások, 52 kiállítóval.
4. csop. Méhészeti eszközök, 49 kiállítóval.
5. csop. Mézelő növények, magvak, irodalom stb. 35 kiállítóval.

A bíráló bizottság a következőleg alakult meg :

Elnök: *Gräbener*.

Zsűrik : 1 csoportban : *Schupelinus, Hensel, Schiedenkrecht*.

2. csoportban : *Dudek, Erdős, Hoffmann*.

3. csoportban : *Elsäser, Kovács, Schuser.*

4. csoportban : *Neustiel, Liebich, Cidlik.*

5. csoportban : *Schweitzer, Schulzen, Pehatsek.*

A jutalom nagysága illetve mennyisége aránytalanul nagyobb volt a kelleténél.

U. i. A magyar kormány adományaként 2 arany-, 3 ezüst-, 3 bronz állami érem.

Az Orsz. Magy. méh. egylet jutalma 90 korona magyar aranyban.

Külföldi állami érem : 18 ezüst, 19 bronz.

Az egyesületek érmei : 3 arany, 20 ezüst, 42 bronz.

Pénzdíj 122, tiszteletdíj 43, oklevél 40.

Tehát a kiállításon 318 jutalom volt a 336 kiállítóval szemben.

Azonban nemcsak a kiállítók lettek jutalmazva, hanem a méhészet fejlesztése körül szerzett érdemek is.

Muck, Kovács, Masen dr. arany ; *Spokrof, Hoffmann, Zander, Kock* és *Daehn* ezüst ; *Ebel, Pötsch, Witsig, Gerber* bronz éremmel.

A többek között mindkét magyar kiállító díjazásban részesült és pedig *Csiki V.* bronz érmet és 10 M. pénzt, *Gábor I.* ezüst érmet és 15 M. pénzt.

7-én délután fényes hangverseny este ismerkedési estély volt, melyet táncz követett.

8-án reggel a város megtekintése, 11 óra után hangverseny, délután jelmezes népünnepélyben volt részünk.

9-én 2 órakor bankett, este méhész bál.

10-én kirándulás a Rudelsburgi vár romjai megtekintésére, ahol egy szintársulat korhű darabot adott elő (magam nem voltam jelen itt.)

11-én kirándulások és a kiállítási sorsjegyek kihuzása volt, amelylyel az ünnepségek véget is érték.

Hogy ezek a külföldi kiállítások mennyire tanulságosak, a fent leközölt megközelítőleg hű leírásból az első tekintetre kitünik és épen azért el sem mulaszthatom szerény megjegyzéseimet is megtenni.

Tagadhatlan, hogy a külföldi méhészek ilyen kiállításokon kitesznek magukért, de van is haszon benne, ha a kiállítók számát a díjazások számával összehasonlítjuk. Nem küzd hiába, mert annyi a díj, hogy a kiállítók $\frac{4}{5}$ -ét lehet díjazni.

Ebből könnyen megmagyarázhatjuk, hogy a külföldi hirdető, hogyan tudja hirdetéseiket annyi éremmel, dicséző oklevéllel stb. illusztrálni, mert ott még az aranyérem elnyeréseért sem kell valami tulságos nagy erőt kifejteni. És ennek a nagy kitüntetési eshetőségnek meg van a maga gazdasági hordereje velünk szemben, ezt belátják a vezetők is és igyekeznek minél nagyobb számú kitüntetést osztani övéiknek, hogy azok termékeit a külföld előtt becseseknek, jóknak tüntesse fel s laikus nem laikus előtt övéi versenyképességét emelje.

A kitüntetések ily bőkezű osztogatása haladásra ösztönzi a kezdőt, kitartásra buzdítja a haladót és ez a fejlődés legszebb ösztöke, s ahhoz a célhoz képest, amit ezzel elér az ár elenyészően csekély.

Ezt láttuk Wiener Neustadtban is, nem ártana nekünk is tanulni tőlük.

Ami a kiállítást illeti, mondhatom elég gazdag és szép volt. Az a képviselő, amelyet egyes szakcsoportokban látni lehetett, megérdemelné, hogy vele bővebben foglalkozzam, de miután azokat a kezelési módokat, amelyekkel az egyes dolgot előállították, tanulmányoztam, részint idegen voltam, részint a kiállítók zárkozottsága miatt, nem lehetett, nem is foglalom vele a helyet.

De azt az egyet nyugodtan állithatom, hogy a fenti beszámolóból kitetszőleg a méh lakások 52 kiállítóval szerepeltek s ha ezeket komoly megfigyelés tárgyává akarjuk tenni — eltekintve egy pár egyszerű, de díszesen kiállított illetve elkészített kaptártól — a többi mind különféle szerkezetű volt.

S ha valakinek eszébe jutna s módjában állana minden méhészkiállítást végigjárni s minden ott kiállított kaptárszerkezetet megvizsgálni és leírni, oly hatalmas kötetet

írhatna az emberi fantázia különböző alkotásairól, amely az eddig megjelent összes meritális méhészeti gyakorlati munkákat meghaladná. De ha még egy olyan okos akadna, aki mindezeket természetben meghozatná, annak elhelyezésére kellene egy pár négyzetkilométer területtel birnia. Hogy ebből mi a konzekvencia, az olvasóra bízom. **v.**

A méz besűrűsödése.

Erről a témáról e becses lapok hasábjain egy időben hosszú vitatkozó cikksorozat jelent meg, melyet szakszerűen és végérvényesen az Erdélyrészi Méhészegylet telepén eszközölt kísérletek alapján Bodor László akkori szerkesztő és dr. Bálint Sándor döntött el oly értelemben, hogy nem a méhek sűrítik be a mézet, annak besűrűsödéséhez hozzá nem járulnak, hanem az a kaptár légkörének melegétől sűrűsödik be.

Ennek a kísérlettel beigazolt ténynek bizonyítékául egy néhány tapasztalattal kívánok szolgálni, melyeket a most elmúlt nyáron szereztem, habár — őszintén megvallom — nem tettem semmi ily irányú kísérletet, hanem a szükség vezetett reá.

Az egyik rajomat — helyszüke miatt — kaptárostul a teleknek egy félreeső zugába állítottam olyan helyre. ahova nap egyáltalán nem süt.

Ennek az elhelyezésnek az lett a következménye, hogy a méhek reggel később mentek munkára és este korábban hagyták abba a munkát. A fiasítás sokkal kevesebb volt mint más családoknál szokott lenni, habár az anya szép, ép és termékeny, mindazonáltal a méhek nagyobbak, erőteljesebbek és munkabiróbbak lettek a többi családokhoz képest.

A méhek nagyságáról összehasonlítás útján könnyű volt meggyőződést szerezni, de nem volt nehéz erejük és munkabírásuk fokát is megállapítanom abból, hogy kevés számuk mellett is képesek voltak annyi mézet behordani,

amenynyit két más vele egykoru, szintén késői, de a rendes méhesben felállított raj népe.

Idáig még mindig előnyt látunk a naptól nem ért családnál s szinte dicsérettel kell lennünk az iránt az elhelyezési irány iránt, hogy a méheket általánosan a naptól nem ért helyre tegyük. De miután mindenki — fájdalom — tapasztalhatta, hogy nincs rózsa tövis nélkül, vagy hogy kerüljek minden idealizmust, mindennek megvan a maga hátránya, ugy ennek az elhelyezési módnak sem marad el.

Ott a megtermett és munkabíró erős, de kevés népeségű család, amely erejéhez és munkabírásához képest dolgozott begyűjtötte a sok mézet, hogy legyen télire elegendő tápláléka, mely megfelel munkájának s így vesztett ereje megújításának, — mint az egyszeri apáról mondták gyermekei, hogy ugy eszik mint egy medve, de ugy is dolgozott mint a marha, — de nincsen abban semmi haszon, mert ennek a családnak begyűjtött méze még most szeptemberre sem sűrűsödött be annyira, hogy azt a nép befödje ott áll födetlenül, mintegy mutatóuj a méhésznek, hogyha ezen a családon nem segít vesze van.

Elpusztul nyomorultan, mert mézet gyűjtött, hogy legyen téli elesége s szorgalmának gyümölcse mégis méreg, gyilkoló méreg lesz, mert azzá válik, mihelyt az erjedésnek indul. Lelketlenség volna ezt az erős, szorgalmas családot így pusztulóba hagyni, kénytelen voltam befedett mézes lépekkel betelelni s szép készletüket elvéve azzal is mit tehetek? Ha más családok között osztom föl, hogy a tél beálltaig abból táplálkozzanak vagy, ha ugy tetszik beföd-jék nem értem célt vele, mert az első esetben a már betelelt családoknak fölösleges fedetlen mézre szükségük nincs, a második eset pedig már idejét multa, mert ezután már befödni nem tudják. Födetlenül magam sem tarthatom meg nincs más hátra, mint a födetlen mézet fölhasználni, hogy el ne romoljék. Mert, ha kipergetném és a többi méz közé vegyiteném annak a tartósságát veszélyeztettem vele, de veszélyeztettem méhészetem jó hirnevét is vásárlom előtt, aki mézemet téli elárusításra veszi meg.

De nemcsak én vagyok egyedül, akit a végletek ily körülmények közé sodortak. Egy ismerősöm épen az ellenkezőjét tapasztalta akkor amikor egy néhány méhcsaládját a forrón tűző nyári nap hevének tette ki. A családok alig voltak képesek valamit begyűjteni, mert a nagy hőség a munkában gátolta őket s az is amit begyűjtöttek és bepecsételték idő előtt megczukrosodott annyira, hogy a méhek azt, mint használhatatlan szemetet hordják ki a kaptárból s egyik család, amely a kihordás áldatlan munkájával előbb készen volt, képes volt anyjától gyilkosság árán is megválni, megalapított otthonát — veleszületett ösztönszerű ragaszkodása ellenére — otthagyni, s mint veszendő koldus nép egy másik élelemben bővelkedő családhoz zsellérül szegődni.

Okulhatnak tehát e két példából t méhésztársaim, hogy mekkora fontossága van a méhek hová való elhelyezésének, ha azt akarják, hogy munkájuk gyümölcsét élvezhessék.

Virág.

Anyanevelés a méheknél.

Az anyátlan családok tudvalevőleg felismerik állapotuk válságos voltát s ha elpusztult anyjuk fölött egy két napig siránkoznak is gyorsan igyekeznek maguknak anyát nevelni, hogy a veszteséget pótolják.

Az elárvult családok anyanevelése, ha van aravaló pete rendes lefolyásu szokott lenni épen ugy, mint az anyacserénél, de a rajzáshoz készülő méhek már egész más-képen nevelik anyjukat, mert amig az elárvult családok közös akarattal nevelik anyjukat — ami kétséges — addig a rajzásra készüők csoportonként nevelik saját anyjukat, amely aztán az első raj után, mint a kirajzott család anyja, a másod, harmadrajnál egyik-másik csoporté szerepel.

Tehát nem vezérli a méheket az anyanevelésnél mindig egy közös akarat, ami azt bizonyítja, hogy a méhcsaládokban sincs meg az a példás egyetértés, aminő látszani

szokott. Ott is megvan a pártoskodás kisebb-nagyobb mértékben.

Tudjuk azt, hogyha valamely kaptárban egy ifju anya kikelt igyekszik a még a sejtekben kuczorgó ifju társait inkább vetélytársait lehetetlenné tenni, amit a méhek egyik csoportja nem enged meg, a másik meg nem bánja, ha el is pusztítja, csak az övé maradjon meg. És amikor látja, hogy vetélytársát védőtől nem bánthatja kész hiveivel együtt a kaptárt még akkor is elhagyni, ha hivei alig tesznek ki egy maroknyi népet.

Kísérlettel is megbizonyosodhatunk arról, hogy a méh család csoportonként nevel anyát. Hogyha valamely kaptárból, amely rajzásra készül az egyik anyát kivesszük s azt egy anyazárkába a méhes közelébe tesszük. kevés vártatva egy néhány, később több méh keresi fel a fogságban levő anyát, s annak fogságában a rácson keresztül táplálékot nyújtanak s mellette tartózkodnak késő estig. Másnap ez a gyöngéd ápolás megismétlődik és tart mindaddig, amíg az anyát onnét el nem távolítjuk, s még azután is egy jó ideig ugyanazon helyen keresni fogják.

Ha a zárkában elkülönített anyát dajkáló méhekre valamely szines port hintünk, látni fogjuk, hogy csak az első nap fog megjegyzetlen méh oda menni s ha ez is megjegyztük már másnap csak mind megjegyzett méhek fogják ápolni az elzárt anyát, habár a kaptár, a melybe járnak hemzseg a sok dolgozó méhtől. Tehát azok a munkások ápolják az elzárt anyát, amelyek azt nevelték s még a kaptáron kívül sem lesznek hozzá hűtelenek, etetik, nyalogatják s tőlük telhető módon mindenkép kifejezik iránta való szeretetüket, ragaszkodásukat.

Még tisztább bizonyítékot kapunk, ha egy olyan család összes anyáit (egy kivételével), amely a 3-ik rajt szándékozik adni (tudvalevő, hogy a 3-ik raj több anyával indul ki) zárjuk el külön-külön s az őket tápláló méheket, különböző színű porral hintjük be. Látni fogjuk, hogy egy és ugyanazon anyát csak egyféle színű méhek fogják táplálni és körül rajongani.

Ezek mind azt bizonyítják, hogy egy és ugyanazon családban az anya nevelésének kérdése felett a méhek nem értenek egyet, hanem a csoportok, amelyek anyát nevelnek a saját anyjuknak hódolnak ügyet sem vetvén a másik csoport által nevelt anyára s azt csak akkor fogadják el, ha a saját nevelésüket vetélytársának sikerült elpusztítani, vagy ha anyanevelési munkájuk alatt a másik csoportnak sikerült már anyát nevelni s ez mint kifejlődött anya a kap-tárt birodalmába veszi.

Ezen kísérlet eredménye megdönti azt a rég elfogadott föltevést, hogy az elárvult család azért nevel egyszerre több anyát, hogyha az egyik a nászuton elpusztult volna legyen mivel a hiányt pótolni. Ezen elfogadott feltevés ellen szól még az a tapasztalat is, hogy az egyszer már kifejlődve kibujt anyát a család elfogadja még a megtermékenyülés előtt a többi anyabölcsöt lerágja. Tehát be sem várva az ifju anya megtermékenyülését a még meglevő anyabölcsőket elpusztítják, de nem azok a méhek, amelyek azt nevelték, hanem a melyeknek neveltje már kibujt a sejtből.

Ha az egyetlen ifju anya a megtermékenyülés czéljából való kirepülés alkalmával bármi okból elpusztulna, a méhek, ha ugyan van miből ismét több anyát kezdenek nevelni.

A csoportonként való anyanevelés mellett szól az a körülmény is, hogy a nevelt anyák fejlettsége különböző. Még pedig különböző aszerint, hogy mily nagy csoport nevelte. Mennél nagyobb csoport működött közre az anya nevelésénél, annál kifejlettebb, mert a több méh sürgősen nagyobb bölcsőt, több és jobb táplálékot tudott építeni illetve összehordani. Természetes aztán, hogy védői száma is nagyobb s ő maga is fejlettebb lévén tehát sokkal erősebb, könnyen győzedelmeskedik satnyább vetélytársán.

Meglátszik ez a kifejlődésbe való különbség a 3-ad rajok nagyszámu anyján.

Hogy pedig a méhek azon csoportja, amelynek anyját vetélytársa kifejlettsége és nagyobb ereje folytán legyőzte, magának újabb anyát nem nevel az önként értetődik, mert

kisebb számban lévén s rendszerint olyan időben történ-
vén, amikor a rajzásra gondolnia sem lehet, belenyugszik
az adott helyzetbe, annál is inkább, mert az ellenpárt any-
jának jelenlétében a törzs elpusztulását kizártnak látja, de
még az az eset is beszámítható, hogy a kisebb csoport
nevelő méhei az általuk nevelt anya kifejlődéséig szám-
ban tetemesen megcsökkennek, s helyüket oly fiatal mé-
hek foglalták el, amelyek a pártoskodásról mitsem tud-
nak, vagy ha tudnak is azt nem teszik magukévá. Így is
meglehet, hogy az esetleg még életben maradt egynéhány
pártoskodó méh neveltjének elpusztításakor talán nincs is
otthon, hogy annak védelmére keljen, hanem védekezésnek
melengetését az ifju nemzedékre bizva mézhordásra kivo-
nult s mire hazatért új anyát talált a lakásban, amelyet
akarva nem akarva elfogad, mert a többség szeretettel veszi
azt körül.

Szitágyi.

Orgyilkos méhek.

E lapok mult havi számában a rabló méhekről írott
cikkek kapcsolatban saját tapasztalatomból rá kell mutassak
arra, hogy a rabló méheknek az említett cikkekben leírt káros
voltukkal még sokkal nagyobb bajokat okoznak a méhesben.
E bajok okozása rendszerint akkor szokott történni, amikor
nagyon bajosan, vagy talán épen nem lehet rajta segíteni.

A legfigyelmesebb és leggondosabb méhész sem képes
méhesét a rabló méhek garázdálkodásai ellen úgy megóvni,
hogy azok semmi bajt ne okozzanak. A legtöbb esetben
azoknak a hibáknak az okozói, melyeknek alapos megfej-
tését a méhész nem tudja, rendszeren a rabló méhek szoktak
lenni.

Ha pontosan megfigyeljük, az anya hirtelen elpusztu-
lását, a fiasítás záporulását e két nevezetes bajt, de még ennél
is többet a fekete, tehát rabló méhek idézik elő.

Sok gondot adott nekem is hosszú és nagyarányu mé-
hészkedésem alatt a gyakori anyapusztulás, amely rendszeren

akkor állott elő, amikor máskép, mint meganyásítással, nem tudtam volna segíteni, mert ősz volt s a méhesből a herék már mind kipusztultak.

Nem kisebb s nem más horderejű baj a fiasítás zápu-
lása, amelyet szintén a rabló méhek garázdálkodásának kö-
szönhetünk.

Minden kárban van valami haszon Ezt mondja a köz-
mondás és sokszor igaza van. Egy véletlen baleset követ-
keztében, mely lábamat érte, nem voltam képes a gazdaság
után nézni, annál több időm jutott otthon méheimmel fog-
lalkozni.

Egyik méhcsaládom anyja augusztusban elpusztult,
miután herék már nem voltak egy anyanevelőből szoktató-
ban tettem be egy termékeny fiatal anyát. Három nap múlva
az anyát a kaptárban szabadon eresztettem és sorsára biz-
tam. Másnap megakartam győződni, hogy az anyát a család
elfogadta e, a kaptárt fölnyitottam, az ablakot levettem, ugy-
szintén a leghátsó keretpárt is. Mindjárt az utolsóelőtti kere-
ten megpillantottam a beadott anyát, amely szokása szerint
fürgén mozgott az iránta békés és barátságos indulatot mu-
tató méhek között.

De alig gyönyörködhettem művem sikerültében, hátul-
ról egy szörtemen fekete méh villámgyorsan repült a kap-
tárba, egyenesen az *anyára vetette magát s azt megölte.*

A család anyátlan maradt s újból kellett azt anyási-
tanom.

Ime egy kiváló és kiáltó példája annak, hogy a rablásra
kárhóztatott méhek esküdt ellenségei és más családok anyjá-
nak tekintet nélkül arra, hogy vajjon vehetik e hasznát
művöknek azonnal.

Tehát ez bizonyíték és fényes bizonyítéka azon elfoga-
dott elvnek, hogy a rabló méhek a megtámadott család any-
ját igyekeznek elpusztítani, hogy az anya pusztulásából
okozott zürzavarban nyugodtan és háborítatlanul rabolhas-
sanak. De egyszersmint ez a tapasztalat azt is igazolja, hogy
nemcsak az általános, mintegy tervszerű csoportos rabló-
támadáskor vetik végét a megtámadott anya életének, hanem

az egyes rablók is igyekeznek az anyát tönkretenni s hogy az nem mindig sikerül, nem az ők jóvoltából, hanem az anyát kísérő méhek éberségéből és bátorságából telik ki.

Jelen esetben a kísérő méhek ébersége nem sokat segíthetett, mert a támadás a nyitott lépen egyenesen az anya hátára történt, holott a zárt méh lakásban csak oldalról történhetik meg, ahol a rabló rendszerint az anya védőivel találja szemben magát. De annál érdekesebb és nagyobb bizonyító ereje van a most elmondott esetnek, mert kitűnik ebből, hogy a rabló méh, hacsak egyedül is kerül az idegen kaptárba azon igyekszik, hogy az anyát pusztítsa el, ami kitűnik abból is, hogy nem arra gondolt, hogy a sokkal bővebb, tehát kevésbé védhető nyíláson át a kaptár belsejébe kényelmesen bejuthasson, ott magát mézzel jól teleszivja s gyorsan távozzék, hogy újból visszatérjen, hanem egyenesen az anyára rontott s azt orvul meggyilkolta.

Látható ebből az is, hogy a rablók igyekezete nem elsősorban a méz rablása, hanem az anya elpusztítása. S merem föltételezni, hogy képesek színtelt barátsággal és szeretettel a védő méhek között is az anya közelébe férközni s azt saját életük árán is megsemmisíteni, hogy az így meganyátlanított családot rabló társaik prédájává tehessek, ami fájdalom, a legtöbb esetben sikerül is

A hivatkozott cikk eléggé foglalkozik a rablók kényszerhelyzetéből kifolyó vakmerőségével, én ehhez még az előre megfontolt célszerű cselekedetet is hozzácsatolom, mert azt is feltételezem, hogyha sikerült a rablónak az anyát úgy elpusztítani, hogy a saját életét nem áldozta föl, sorsosait a sikerült operációra figyelmezteti, amelyek aztán általános rablóhadjáratot terveznek és intéznek az anyjától orgyilkosság útján megfosztott család ellen.

A rabló méheknek nemcsak az anya elpusztítása, hanem a család népességének kevesbitése is érdekében áll s e végből a fedett fiasítás ellen is gyilkos merényletet követnek el, részint annak elpusztítása, részint édesnedv szerzése céljából. Tehát amikor a fedett fiasítást pusztítják egy-

szersmind édes nedvet rabolnak annak belsejéből, ami kétszeres céljukra szolgál. Az ilyen rablóktól járt család az így elpusztított fiasításból maga szivja ki aztán a még benne maradt édes nedvet s a külső burkot, mint haszontalan és veszélyes szemetet a lakásból kihordja. Ez itt csak töltetés, de miután a fiasítás kihordása éppen olyan időre esik, amikor a hordás szünetel és a rablási ösztön legjobban kiüt, nem egészen indokolatlan s ha tekintjük, hogy a rablók könnyebben hozzáférhetnek a röpülőnyíláshoz legközelebb eső fedett és kevésbé féltett fiasításhoz, mint a kaptár legbelsejében levő és féltve őrzött mézhez szinte hinnünk engedi, hogy e feltevés igaz. Ámbár ennek megfigyelése vagy véletlen tapasztalata is sokkal nehezebb, mint az elsőé, mindazonáltal megérdemli, hogy vele foglalkozzunk és megfigyeljük. Egyébiránt és ezek után azt ajánlanám, hogy a fekete, szórtelen méheket, mint hivatásos kártékony és veszélyes rablókat minden méhészt írgalom nélkül üldözze.

B. S.

Október a méhesben.

A mező virágai már mind elpusztultak, csak itt ott akad még egy-egy, amelyről meglátszik, hogy elkésett, mert nem tudott kifejlődni. Nem is csoda, mert a nappalok rövidültek és hűvösebbek, az éjszakák pedig már nagyon is hosszúak és hűvösek. Nappal sincsen már a napnak annyi ereje, hogy a réti virágokat még föntartsa, csak délben tűz még egy kissé melegen, de akkor is nagyon lankadt már sugara.

A méhek még nem pihennek el, hanem felkeresik a még található virágokat s azokról mézet vagy virágport gyűjtsenek, de ez sem sokáig tart, mert sokhelyütt beáll a hosszantartó őszi esőzés, mely fogságra veti a méheket s megsemmisít, míg a hó le nem esik.

Ez az őszi eső nemcsak a méheket készíti fogságra, hanem menekülésre bírja az egereket is, amelyek ilyenkor

nemcsak a padlások- és magtárakban hanem a méhesekben is oltalmat és téli szállást keresnek. A méhesben tanyát kereső egerek ellen csak úgy védekezhetünk sikeresen, ha minden nem odatartozó lomot onnan eltávolítunk, hogy ne legyen hol tanyát üssön, de vigyázzunk arra is, hogy ne furják ki a kaptárak oldalát és abba találjanak buvóhelyet.

Ha a gazda méheinek betelepését, annak rendje és módja szerint szeptember havában elrendezte, úgy nincs más dolga, mint csupán külső szemlét tartani méhese felett, hogy azokat külső ellenség meg ne támadja. A költőfészket megbontani most már csak a legvégső szükségben szabad, akkor t. i., ha anyátlanságot vagy bármi oly rendellenesség jeleit veszi észre, ami aztán a tél folyamán a család pusztulására vezetne, de akkor sem kell a fedődeszkákat fölszakítani.

A hónap vége felé, ahogy az idő mind jobban-jobban hűlni kezd előbb a fedődeszkákra, később az ablakra borítottunk 8—10 réteg ujság papirosat, hogy a meleget jobban visszatartsa, de káros a tulságos meleg s azért kerüljük azt a rossz szokást, amelyet sok méhész tesz, hogy az üregeket sarjuval tömi ki.

Hova tovább annál kevesebb méh jár ki s végre a hónap vége felé csak szükségük végzésére szállanak ki a kaptárból ezért a röpködő nyílásokat szükítsük meg annyira, hogy csak egy méh férjen azon keresztül.

Azonban minél később vonulnak méheink téli fészükbe, minél később állanak be a rossz idők annál könnyebben fognak áttelelni s annál kisebb lesz pusztulási eshetőségük is.

Ha méhtörzseinket még nem rendeztük volna el október első napjaiban okvetlenül el kell rendeznünk mielőtt a hideg idő beállana. Táplálékot is beadhatunk még, csak semmiféle műveletnél a fedődeszkákat föl ne szakítsuk többé, mert a méhek aligha képesek lesznek azokat újból leragasztani.

A méhesek kitisztítása alkalmával gondunk legyen arra is, hogy az ócska és használaton kívül álló kaptárokat — miután most már úgy sincs más dolgunk — gyakran

nézegetjük körül és belül is seperjük ki, hogy az egerek és rovarok abba bele ne költözzenek, hogy ott kitelelvén ellenségeinkké váljanak.

Különösen az egér és a darázs szeret az ócska üres kaptárakban téli szállást keresni, de ha állandó zavarnak van kitéve nem foglalja el, hanem elmenekül csendesebb tanyát keresni.

TARTALOM: A magyar, osztrák és német méhészek Wiessenfelsen tartott 54-ik vándorgyűlése. V. — A méz besűrűsödése. *Virág.* — Anyanevelés a méheknel. *Szilágyi.* Orgyilkos méhek. B. S. — Október a méhesben.

Eladó 30 méhcsalád Boczonádi kereteken kaptárral együtt, továbbá 15 méhcsalád országos méretű 16 kereten **Kászonfelitzen**, vasuti állomás **Kézdivásárhely**; az árra és szállításra vonatkozólag bőzebb felvilágosítást ad **Szakács Ferencz** ————— méhész, Kolozsvár, házsongárdi méhtelep. —————

Ez Erdélyrészi Méhész-Egyesület telepén az egyesület által saját műhelyében készített

≡ KAPTÁRAK ≡

kaphatók. ➡ Egy jó anyagból, csinosan elkészített ➡

országos méretű kaptár

ára teljesen felszerelve, Kolozsvár állomásra szállítva: tagoknak ☉ korona, nem tagoknak 11 korona.

Megrendelések Dr. BALÁZS FERENCZ főtitkár urhoz Kolozsvár, Mészáros-utca 3 sz. intézendők.

Az egyesület vesz: **nyers viasszot, kiolvasztatlan lépekért, viasztörmelékért** utánvéttel béküldve, **kilónként fizet 1 koronát.** Postai vagy vasuti költséget a küldő fizeti.

Legalább 12 millió ember kezében

fordul meg 1910. évben a

„Magyar Fürdőkalaúz“

vasúton, hajókon, szállodákban, vendéklőkben, kávéházakban fürdő és nyaralóhelyeken, szanatóriumokban, gyógyszerészeknél orvosoknál, kaszinókban. Egyszóval mindenütt megtalálható — ezért a reklám terén **nem mindennap kínálkozó** kedvező alkalom, az ezen nagyszabású munkában való hirdetés.

A „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“ IV. évfolyama **1910 január havában**, tehát csak egyszer egy évben, szokatlanul diszes kiállításban, mint a Magyar Védőegyesület hivatalos közlönye jelenik meg **hitelesen igazolandó huszonnégyezer példányban ingyen és bérmentve lesz szétküldve.**

Ezen hézagpótló és nagy horderejű munkát egész éven át a nagy közönség milliói olvassák, — a hirdetőnek olyan előnyöket biztosít, **amilyent semmiféle más reklám által nem érhet el.**

A „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“-ban megjelent hirdetések egész éven át folyton szem előtt vannak és akaratlanul is szembeötlenek.

A „MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“ olvasóközönsége vegyes, így mindennemű árucikk hirdetésére kiválóan alkalmas.

Búsás kamatot hoz és országos reklámot idéz elő a MAGYAR FÜRDŐ KALAUZ“-ban megjelent minden hirdetés, mert a tapasztalat beigazolta, hogy az eredmény olyan meglepően nagy volt, hogy a hirdetők önként újították meg hirdetési megbízásukat.

Hirdetési árak:	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	old.
	$\frac{90}{108}$	$\frac{45}{108}$	$\frac{22}{108}$	$\frac{60}{108}$	m/m.
A hirdetések között:	60.—	35.—	20.—	40.—	kor.
A szöveg alatt:	80.—	45.—	25.—	55.—	”
A szöveg közötti színes mellékleten:	70.—	38.—	22.—	45.—	”

Kérjük szíves hirdetési megbízását soron-kívül beküldeni, hogy a hirdetésnek még jó helyet biztosíthassunk.

„MAGYAR FÜRDŐKALAUZ“
ERDŐS JÓZSEF

Budapest, VI., Eötvös-utca 36. I. 9.

Telefon 173—17.